

ที่ ทส 0306/ 207

สคด. ๙๙1

3 ก.พ. 52

สคด. 1/52

วันที่ 3 ก.พ. 2552

เวลา 13.20

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

92 ซอยพหลโยธิน 7 ถนนพหลโยธิน

เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

2 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง การดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในที่โล่งและมลพิษหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ
ของประเทศไทย ปี 2552

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า ปี 2551 – 2554 จำนวน 70 ชุด
 2. สรุปสถานการณ์ฝุ่นละอองในพื้นที่ภาคเหนือ ปี 2552 จำนวน 70 ชุด
 3. แผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ปี 2552 จำนวน 70 ชุด

1. เรื่องเดิม

(1) ความเป็นมา

(1.1) ในปี 2550 เกิดวิกฤติสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ เนื่องจากอิทธิพลจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งต่อเนื่องและยาวนานตั้งแต่ต้นปีถึงเดือนมิถุนายน 2550 ประกอบกับในช่วงเดือนมีนาคม 2550 ร่องความกดอากาศต่ำ และมวลอากาศเย็นปกคลุมพื้นที่ภาคเหนือ สถานการณ์หมอกควันจึงยิ่งส่งผลกระทบต่อกรมการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ กระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น ก่อให้เกิดการแพ้และระคายเคืองผิวหนังและดวงตา ก่อให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจ โดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ เด็ก ผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจ และผู้สูงอายุ

จากการติดตามตรวจสอบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM_{10}) โดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติอย่างต่อเนื่องของ กรมควบคุมมลพิษ ในปี 2550 พบว่าทุกสถานีในภาคเหนือมีค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของ PM_{10} สูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน 120 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในหลายวัน โดยพบค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ณ เวลา 24.00 น. ของ PM_{10} สูงสุด ดังนี้

- สถานีโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 396 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในวันที่ 13 มีนาคม 2550

- สถานีศูนย์ราชการรวม จังหวัดเชียงใหม่ 317 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในวันที่ 13 มีนาคม 2550

/สถานี...

- สถานีสำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง 209 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในวันที่ 4 มีนาคม 2550

- สถานีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง 255 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในวันที่ 4 มีนาคม 2550

(1.2) จากสถานการณ์วิกฤติหมอกควันในปี 2550 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กรมควบคุมมลพิษ ได้ประสานแจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด 8 จังหวัดในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา เพื่อแจ้งเตือนสถานการณ์มลพิษหมอกควัน และเร่งรัดให้ดำเนินมาตรการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทยานพาหนะและการเผาในที่โล่ง รวมทั้งได้จัดการประชุมหารือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน โดยเฉพาะการขอความร่วมมือจากประชาชนงดการเผาในที่โล่งทุกประเภทในช่วงที่เกิดสภาพอากาศปิด ฝุ่นละอองไม่สามารถแพร่กระจายออกไปได้ และได้เร่งรัดการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมการเผาในที่โล่ง (พ.ศ. 2547 - 2551) ซึ่งที่ประชุมได้ขอความร่วมมือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสานงานในการรับแจ้งเหตุและจัดหน่วยเคลื่อนที่เร็วเพื่อระงับเหตุ

(1.3) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กรมควบคุมมลพิษ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า ปี 2551-2554 รายละเอียดปรากฏดังสิ่งที่ส่งมาด้วย 1 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการการดำเนินมาตรการควบคุมการเผาในพื้นที่ชุมชนและเกษตรกรรม และการเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมป้องกัน และลดไฟป่า กำหนดยุทธศาสตร์การทำงาน 3 ด้าน คือ 1) ควบคุมการเผาในพื้นที่ชุมชนและเกษตรกรรม 2) ควบคุมไฟป่า และ 3) รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่องค์ความรู้ การมีส่วนร่วม และการเฝ้าระวัง ป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน ทั้งนี้ได้กำหนดเป้าหมายในการรักษาคุณภาพอากาศ (ฝุ่นละอองขนาดเล็ก: PM_{10}) ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ในช่วงหน้าแล้ง 6 เดือน และลดพื้นที่ป่าที่ถูกไฟไหม้

(2) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2550 เห็นชอบในหลักการตามแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า ปี 2551 - 2554 กรอบวงเงินงบประมาณรวมทั้งสิ้น 3,921.11 ล้านบาท ประกอบด้วย

- แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า ปี 2551 - 2554 วงเงินงบประมาณรวม 2,374.19 ล้านบาท

- แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี 2551 - 2554 วงเงินงบประมาณรวม 1,546.92 ล้านบาท

(3) การดำเนินงานที่ผ่านมา

(3.1) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินมาตรการควบคุมการเผาในที่โล่งและลดความรุนแรงของสถานการณ์หมอกควันในปี 2551 ดังนี้

- การดำเนินมาตรการติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์หมอกควัน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กรมควบคุมมลพิษ ได้ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์คุณภาพอากาศในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อเตรียมพร้อมในการประสานแจ้งเตือนสถานการณ์หมอกควัน โดยกำหนดให้มีการรายงานข้อมูลคุณภาพอากาศผ่านเว็บไซต์ (www.pcd.go.th) และทางโทรสารทุกวัน ในกรณีเกิดสถานการณ์หมอกควันจะมีการแจ้งเตือนให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทราบทางโทรศัพท์มือถือผ่านระบบ SMS

- มาตรการควบคุมการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินงานร่วมกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการจัดทำโครงการนำร่องสาธิตการใช้มาตรการควบคุมการเผาในที่โล่งในพื้นที่เกษตร เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเผาในที่โล่งให้กับประชาชน เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่วนราชการท้องถิ่น กำหนดการสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรปลอดการเผา ไกล่กลบตอซังฟางข้าวควบคู่กับการใช้น้ำหมักชีวภาพในการย่อยสลายเศษพืช ในจังหวัดที่มีพื้นที่เกษตรเป็นปริมาณมาก ตลอดจนส่งเสริมให้เครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผามีการจัดตั้งศูนย์เครื่องจักรกลการเกษตรปลอดการเผา โดยให้การสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรให้มีการนำไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจังในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ลดการเผาทำลายเศษวัสดุการเกษตรที่เป็นสาเหตุให้ดินเสื่อมโทรม และลดปริมาณการระบายฝุ่นละอองที่เกิดจากการเผาก่อสูบบรรยากาศ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินงานในพื้นที่อื่นต่อไป

- มาตรการควบคุมไฟป่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ได้มีการดำเนินมาตรการเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ไฟป่า ดังนี้

- ก. ประสานกับจังหวัดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า จัดตั้งศูนย์ประสานงานจัดการไฟป่าระดับจังหวัด จัดทำแผนปฏิบัติการควบคุมไฟป่าในพื้นที่และประสานงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่า

- ข. ออกประกาศกำหนดเขตควบคุมไฟป่า และประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์ไฟป่าในระดับจังหวัด อำเภอ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ค. สั่งการให้หน่วยปฏิบัติการในพื้นที่ เตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ไฟป่า และเฝ้าระวังพื้นที่ที่คาดว่าจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า โดยให้ถือภารกิจด้านไฟป่าเป็นภารกิจเร่งด่วน และต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก

- ง. พยากรณ์สถานการณ์ไฟป่า โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านเว็บไซต์ (www.dnp.go.th/forestfire)

จ. ตรวจติดตามจุด Hotspot โดยใช้ดาวเทียม และแจ้งผลการตรวจพบจุด Hotspot ให้หน่วยปฏิบัติงานภาคสนามเข้าดำเนินการดับไฟ

ฉ. จัดให้มีสายด่วน 1362 และศูนย์แจ้งเหตุในพื้นที่ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้สามารถเข้าไปปฏิบัติการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ทันที่

ช. การปฏิบัติงานดับไฟป่า มีแผนการระดมพลดับไฟป่า 3 ระดับ คือ 1) สถานการณ์ปกติ 2) สถานการณ์รุนแรง และ 3) สถานการณ์วิกฤติ โดยเตรียมกำลังพนักงานดับไฟป่าของหน่วยงานควบคุมไฟป่าทั่วประเทศ ประมาณ 6,000 คน รองรับการปฏิบัติงานดับไฟป่าในแต่ละพื้นที่ กรณีที่จะต้องดำเนินการดับไฟป่าในสถานการณ์วิกฤติ จะมีชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่าหรือ “หน่วยเสือไฟ” ที่เป็นหน่วยปฏิบัติการพิเศษเคลื่อนที่เร็ว สมรรถนะสูง เข้าร่วมปฏิบัติงาน จำนวน 15 ชุด รวม 225 นาย

ซ. ขอความร่วมมือจากประชาชนในการงดจุดไฟเผาป่าโดยเด็ดขาด เพิ่มมาตรการเข้มงวดกับบุคคลที่เข้าไปทำกิจกรรมในเขตพื้นที่ป่าและบริเวณติดต่อกัน ให้เพิ่มความระมัดระวังในการประกอบกิจกรรมที่ต้องจุดไฟและการนำเชื้อเพลิงเข้าไปในพื้นที่

ณ. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า และบริเวณโดยรอบได้ทราบ และตระหนักถึงผลกระทบและความเสียหายที่เกิดจากไฟป่า รวมทั้งการจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันไฟป่าทุกรูปแบบผ่านสื่ออย่างต่อเนื่อง

- การปฏิบัติการฝนหลวง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร ได้ตั้งหน่วยปฏิบัติการฝนหลวง ณ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำฝนหลวง และสร้างความชุ่มชื้นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเมื่อสภาวะอากาศเอื้ออำนวย โดยมีระยะเวลาดำเนินการในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน 2551 รวมทั้งสิ้น 495 เที่ยวบิน

- การดำเนินงานของพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้มีการประชุมเตรียมการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการควบคุมและป้องกันปัญหาหมอกควันและไฟป่า โดยได้ออกประกาศจังหวัดกำหนดมาตรการควบคุมและป้องกันหมอกควันและไฟป่า และออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานระดับต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ ตลอดจนการจัดให้มีศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าทั้งในระดับอำเภอและจังหวัด และการติดตามรายงานผลการดำเนินงาน

- การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศกรณีมลพิษหมอกควันข้ามแดน ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในข้อตกลงอาเซียน เรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน และได้เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งคณะทำงานด้านหมอกควันและไฟป่าในอนุภูมิภาคแม่โขง เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าทั้งในระดับประเทศและระดับอนุภูมิภาคแม่โขง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กรมควบคุมมลพิษ จึงได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะทำงานด้านหมอกควันและไฟป่าในอนุภูมิภาคแม่โขง ครั้งที่ 1 และการประชุมคณะกรรมการภายใต้ข้อตกลงอาเซียนฯ ครั้งที่ 2 ที่จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 4 - 7 มีนาคม 2551 เพื่อดำเนินความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยผลักดันให้แต่ละประเทศจัดทำแผนปฏิบัติการและดำเนินการตามแผนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

- การประสานความร่วมมือกับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประสานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดที่ตรวจพบว่ามีจุด Hotspot จำนวนมาก หรือผลการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กที่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง เพชรบูรณ์ เลย พิชญโลก และอุดรดิตถ์ เพื่อให้แจ้งไปยังหน่วยงานในระดับพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในการเฝ้าระวังไฟฟ้า การงดการเผาขยะมูลฝอย และเศษวัสดุจากการเกษตร การฉีดน้ำในพื้นที่ผิวถนนเพื่อลดการแพร่กระจายของฝุ่นละออง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท และสำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อเข้มงวดและควบคุมกิจกรรมการเผาในที่โล่งในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

(3.2) จากความร่วมมือในการควบคุมการเผาในที่โล่งอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบกับในช่วงต้นปี 2551 พื้นที่ภาคเหนือตอนบนได้รับอิทธิพลจากปรากฏการณ์ลานีญา ทำให้มีปริมาณน้ำฝนสูงขึ้นกว่าปี 2550 สถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนในปี 2551 จึงลดระดับความรุนแรงลงจากปี 2550 อย่างมาก โดยจากการติดตามตรวจสอบปริมาณ PM_{10} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2551 ถึง 31 ธันวาคม 2551 พบปริมาณ PM_{10} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงสุด ดังนี้

จังหวัดเชียงใหม่ พบปริมาณ PM_{10} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงสุดในวันที่ 24 มีนาคม 2551 มีค่าเท่ากับ 206 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ณ สถานีโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย

จังหวัดลำปาง พบปริมาณ PM_{10} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงสุดในวันที่ 6 มีนาคม 2551 มีค่าเท่ากับ 197 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ณ สถานีศาลหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

จังหวัดเชียงราย พบปริมาณ PM_{10} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงสุดในวันที่ 23 มีนาคม 2551 มีค่าเท่ากับ 174 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบปริมาณ PM_{10} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงสุดในวันที่ 25 มีนาคม 2551 มีค่าเท่ากับ 134 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

จากการพิจารณาระดับความรุนแรงของสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนในปี 2551 โดยดูจากข้อมูลจำนวนวันที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน พบว่าในปี 2551 มีจำนวนวันที่มีฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐานลดลงจากปี 2550 ดังนี้

- จังหวัดเชียงใหม่ ลดลงจาก 32 วัน ในปี 2550 เหลือเพียง 6 วันในปี 2551
- จังหวัดลำปาง ลดลงจาก 28 วัน ในปี 2550 เหลือเพียง 16 วันในปี 2551
- จังหวัดเชียงราย ลดลงจาก 16 วัน ในปี 2550 เหลือเพียง 4 วันในปี 2551
- จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลดลงจาก 28 วัน ในปี 2550 เหลือเพียง 4 วันในปี 2551

(3.3) จากการคาดการณ์สภาพอุตุนิยมวิทยาในภูมิภาคพบว่าในปี 2552 อิทธิพลของปรากฏการณ์ลานีญาจะอ่อนกำลังลงและเปลี่ยนเข้าสู่สภาวะปกติ (Neutral Condition) ส่งผลให้ปริมาณน้ำฝนต่ำตามสภาพปกติของหน้าแล้งในพื้นที่ภาคเหนือ รวมถึงผลการสำรวจปริมาณเชื้อเพลิงสะสมในป่าเบญจพรรณของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่ามีปริมาณมากขึ้นถึงร้อยละ 47 จึงน่าจะเป็นเหตุให้สถานการณ์ไฟและหมอกควันในช่วงต้นปี 2552 มีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากปี 2551 ข้อมูลสรุปสถานการณ์ฝุ่นละอองในพื้นที่ภาคเหนือ ปี 2552 รายละเอียดปรากฏดังสิ่งที่ส่งมาด้วย 2

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์หมอกควันจากการเผาในที่โล่งในช่วงหน้าแล้ง ปี 2552 อย่างเร่งด่วน ได้แก่

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กรมควบคุมมลพิษ ได้กำหนดแนวทางในการติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ไฟและหมอกควัน เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานท้องถิ่น มีการรวบรวมแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับการใช้ในการประเมินสถานการณ์ และจัดทำเป็นแนวทางปฏิบัติในการแจ้งเตือนสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือ โดยมีมาตรการหลักแยกตามระดับการแจ้งเตือน ได้แก่ 1) การติดตามและรายงานข้อมูล 2) แจ้งหน่วยงานในพื้นที่ให้เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตาม และควบคุมการเผาในที่โล่งอย่างเคร่งครัด และ 3) แจ้งเตือนภัยหมอกควันไปยังส่วนราชการท้องถิ่น เพื่อดำเนินมาตรการควบคุมไฟที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ได้แก่ จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าระดับจังหวัด จัดชุดปฏิบัติการดับไฟระดับพื้นที่ ดำเนินมาตรการล้างถนน ฉีดน้ำเพิ่มความชื้นในอากาศ เพื่อลดฝุ่นในเขตเมือง ขอความร่วมมือจากประชาชนงดเผาขยะ เศษวัสดุการเกษตร กิ่งไม้ใบหญ้า ประชาสัมพันธ์ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและวิธีการป้องกันตนเองที่ถูกต้อง ตลอดจนจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล เช่น หน้ากากป้องกันฝุ่น เพื่อแจกจ่ายให้ประชาชนกรณีจำเป็น เป็นต้น

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดสรรงบประมาณประจำปี 2552 ให้ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ในการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าตามแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า ปี 2551-2554 รวมทั้งสิ้น 16.0 ล้านบาท (จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2.5 ล้านบาท จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดลำปาง จำนวน 2.1 ล้านบาท จังหวัดลำพูน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน จำนวน 1.8 ล้านบาท)

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ปี 2552 เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน โดยมีมาตรการหลัก ได้แก่ การป้องกันไฟป่า การจัดการเชื้อเพลิง การสนับสนุนภารกิจควบคุมไฟป่าโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟป่า การจัดตั้งเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าภาคประชาชน การเตรียมความพร้อมดับไฟป่า ศูนย์ข้อมูลและแจ้งเตือนภัยจากไฟป่า การตรวจติดตามสถานการณ์ไฟป่าด้วยดาวเทียม และมาตรการตามแผนระดมพลดับไฟป่าในสถานการณ์ปกติ รุนแรง และวิกฤติ รายละเอียดปรากฏดังสิ่งที่ส่งมาด้วย 3

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เน้นการสร้างตระหนักและจิตสำนึกให้ประชาชนในการลดการเผาเพื่อคุณภาพอากาศที่ดีในชุมชน โดยได้ประสานความร่วมมือกับ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จัดกิจกรรมรณรงค์ “90 วัน รวมพลัง หยุดเผา บรรเทาโลกร้อน” ณ บริเวณลานอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 30 มกราคม 2552 โดยมีนายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานเปิดงาน เพื่อเป็นการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่พัฒนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ

ติดตาม เฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันปัญหามลพิษหมอกควันจากไฟฟ้าและการเผาในที่โล่ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 4,000 คน ประกอบด้วย อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หน่วยเสือไฟ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กองทัพภาคที่ 3 ตำรวจตระเวนชายแดน นักเรียน นักศึกษา องค์กรภาคประชาชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป และมีเป้าหมายในการควบคุมการเผาไม่ให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพอากาศในช่วงวิกฤติ 90 วัน ระหว่าง 31 มกราคม – 30 เมษายน 2552

2. เรื่องที่เสนอเข้าสู่การพิจารณา

(1) ประเด็นสำคัญของปัญหา

แม้ว่าสถานการณ์หมอกควันในภาคเหนือ ปี 2551 มีแนวโน้มดีขึ้นกว่าปี 2550 แต่จากการคาดการณ์สภาพอุตุนิยมวิทยาในภูมิภาคพบว่าในปี 2552 อิทธิพลของปรากฏการณ์ลานีญ่าจะอ่อนกำลังลงและเปลี่ยนถ่ายเข้าสู่สภาวะปกติ (Neutral Condition) ส่งผลให้ปริมาณน้ำฝนต่ำตามสภาพปกติของหน้าแล้งในภาคเหนือ รวมถึงผลการสำรวจปริมาณเชื้อเพลิงสะสมในป่าเบญจพรรณของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชพบว่าปริมาณมากขึ้นถึงร้อยละ 47 จึงน่าจะเป็นเหตุให้สถานการณ์ไฟและหมอกควันในช่วงต้นปี 2552 อาจมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นจากปีที่ผ่านมา

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาการเผาในที่โล่งและมลพิษหมอกควัน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับชาติ จึงจำเป็นต้องบูรณาการทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุน เพื่อให้การควบคุมการเผาในที่โล่งและการแก้ไขปัญหาหมอกควันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

(2) ประเด็นข้อเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

เพื่อให้การควบคุมการเผาในที่โล่งและการแก้ไขปัญหาหมอกควัน เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอมาตรการควบคุมการเผาในที่โล่งและมลพิษหมอกควัน ให้ คณะรัฐมนตรี พิจารณา ดังนี้

(2.1) เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพิจารณาเห็นชอบให้มีการดำเนินงานต่อเนื่อง ดังนี้

- กรมควบคุมมลพิษ เฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ พร้อมทั้งรายงานข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบเพื่อเตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์ต่อไป สำหรับกรณีมลพิษหมอกควันข้ามแดน ให้ประสานเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี ตามข้อกำหนดในข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ปี 2552

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ดำเนินการขยายผลแนวพระราชดำริป่าเปียก ซึ่งเป็นแนวทางการอนุรักษ์ป่าไม้โดยใช้ความชุ่มชื้น เพื่อให้ป่าเขียวตลอดเวลา ซึ่งสามารถป้องกันไฟป่าได้ ในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดำเนินโครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติสถานการณ์หมอกควัน

(2.2) เพื่อมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงาน ดังนี้

- กระทรวงมหาดไทย โดย
ก. ในระดับจังหวัด ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ตามความเหมาะสม ในช่วงวิกฤติสถานการณ์หมอกควัน โดยให้พร้อมปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง

ข. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เตรียมการรับมือสถานการณ์ไฟและหมอกควัน เช่น การเข้าควบคุมไฟที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบอย่างทันท่วงที การแจ้งเตือนประชาชน การจัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์เหตุหมอกควัน เป็นต้น

ค. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้แจ้งประสานไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีการเข้มงวดควบคุมดูแลการเผาในที่โล่ง ได้แก่ การเผาขยะมูลฝอยในชุมชน การเผาเศษกิ่งไม้ใบไม้ และการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ให้กำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2,747 แห่ง ซึ่งจะต้องรับการถ่ายโอนภารกิจการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้ปฏิบัติตามแผนการถ่ายโอนภารกิจการควบคุมไฟป่าอย่างเคร่งครัด

- กระทรวงกลาโหม โดย กองทัพบกและกองทัพอากาศ และสำนักนายกรัฐมนตรี โดย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สนับสนุนการดำเนินงานเฝ้าระวังและตรวจติดตามจุดเกิดไฟ โดยให้ความอนุเคราะห์เครื่องบินปีกตกริ่งและเฮลิคอปเตอร์ในการบินลาดตระเวน และแจ้งเหตุการพบจุดเกิดไฟให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อจะได้ดำเนินการควบคุมและดับไฟ ทั้งนี้ให้มีการประสานแผนการบินกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้สนับสนุนกำลังพล อุปกรณ์ และอากาศยานเพื่อดับไฟป่าในกรณีที่ได้รับการร้องขอ

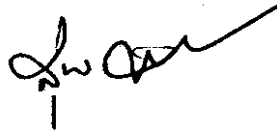
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ถือการควบคุมการเผาในพื้นที่เกษตรเป็นหนึ่งในภารกิจหลัก โดยส่งเสริมสนับสนุนการเกษตรปลอดการเผา ส่งเสริมให้เครือข่ายเกษตรปลอดการเผาจัดตั้งศูนย์เครื่องจักรกลการเกษตรปลอดการเผา โดยให้การสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อให้มีการนำไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจังในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และให้ สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการฝนหลวงในพื้นที่ภาคเหนือในช่วงหน้าแล้ง เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำฝนหลวงและสร้างความชุ่มชื้นในพื้นที่เมื่อสภาวะอากาศเอื้ออำนวย

- กระทรวงคมนาคม กำชับหน่วยงานรับผิดชอบเส้นทางหลวงทุกสาย ให้ทำการกำจัดวัชพืชบริเวณริมทางหลวงอย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงหน้าแล้ง โดยห้ามมิให้กำจัดวัชพืชโดยวิธีจุดไฟเผาโดยเด็ดขาด และหามาตรการป้องกันกาเกิดไฟบริเวณริมทางหลวง รวมถึงมาตรการในการดับไฟที่เกิดขึ้น เพื่อลดหมอกควัน ป้องกันอุบัติเหตุทางรถยนต์จากควันไฟที่เกิดขึ้น และป้องกันการลุกลามของไฟไปยังเขตพื้นที่ป่าและบริเวณใกล้เคียง

- กระทรวงสาธารณสุข แจกเดือนและทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพจากสถานการณ์หมอกควัน พร้อมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์การแพทย์และบุคลากรตามความจำเป็น ในช่วงวิกฤติสถานการณ์หมอกควัน
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดย กรมอุตุนิยมวิทยา และสำนักนายกรัฐมนตรี โดย กรมประชาสัมพันธ์ ประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์หมอกควัน ร่วมกับการประกาศพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา
- สำนักนายกรัฐมนตรี โดย สำนักงบประมาณ พิจารณาจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหามอกควันและไฟป่า ปี 2551 - 2554 เพื่อให้สามารถดำเนินงานควบคุมการเผาในที่โล่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณให้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ เพื่อยขยายผลแนวพระราชดำริป่าเปียกในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอ คณะรัฐมนตรี เพื่อทราบและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวิทย์ คุณกิตติ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมมลพิษ

สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

โทรศัพท์ 0 2298 2382-4

โทรสาร 0 2298 2385